

Talousarvion 2026 laadintaohje (ohm. 81)

Kunnanhallitus 19.05.2025 § 132
136/00.02.01/2025

Vuoden 2026 talousarvion valmisteluun ryhdytään tilanteessa, jossa kuntataloutta varjostavat epävarmuus, rakenteellinen epätasapaino ja kuntien välinen eriytyminen. Vaikka Suomen talous on kääntynyt lievään kasvuun, kuntakentällä paineet kohdistuvat nyt erityisesti rahoituksen riittävyys ja palvelujen järjestämisen edellytyksiin.

Vuoden 2024 tilinpäätös osoitti Lumijoen kunnassa sopeutustoimien vaikuttavuutta, mutta myös niiden rajallisuutta. Vuoden 2025 osalta talousennuste on heikentynyt johtuen muun muassa kasvaneista sijaiskustannuksista, palkkatuen odotettua suuremmista kustannuksista sekä verotulojen vähentymisestä. Näiden lisäksi valtio on kehysriihessä päättänyt 75 miljoonan euron pysyvistä peruspalvelujen valtionosuusleikkauksesta, joka heikentää kuntien rahoituspohjaa vuodesta 2026 alkaen. Samanaikaisesti kunnille asetetaan uusia velvoitteita, joiden täysimääräinen kompensointi on edelleen epävarmaa.

Valtiovarainministeriön Kuntatalousohjelman 2026–2029 mukaan kunnilla on edessään uudenlainen rahoituskehys, jossa verotulojen arvioidaan kasvavan kohtalaisesti (vuonna 2026 noin 5,4 %), mutta menot kasvavat edelleen mm. palkkakustannusten ja inflaation vuoksi. Erityisesti palvelutarpeiden muutos – syntyvyyden lasku ja väestön ikääntyminen – vaikuttavat kuntien mahdollisuuksiin mitoittaa palveluverkko kestäväällä tavalla.

Kuntien vastuulle siirtynyt TE-palveluiden järjestäminen vuoden 2025 alusta lisää suoraan kunnan rahoitusvastuuta työllisyshoidosta. Työllisyyskehityksen ja kuntien työttömyysasteen vaikutus kunnallistalouteen on nyt aiempaa suurempi. Lisäksi kuntien roolia kotoutumisen edistämässä on vahvistettu, mutta laskennalliset korvaukset lyhenevät ja kunnan rahoitusosuus mm. perustoimeentulotuesta on kasvanut.

Rakenteellisia paineita lisäävät myös sote-kiinteistöihin liittyvät kysymykset. Sote-uudistuksen jälkeen kiinteistöjen yhtiöittäminen ja vuokrasopimusten uudelleen neuvottelut ovat edenneet hitaasti. Erityisesti Pohteen vuokraneuvottelujen haasteet ja lainsäädännön epävarmuus vaikeuttavat kuntien mahdollisuuksia hallita kiinteistökustannuksia pitkäjänteisesti.

Työnantajamaksujen osalta Kevan mukaan kunnille suositeltava eläkemaksun arvio vuodelle 2026 on keskimäärin 24,40 % palkkasummasta. Työttömyysvakuutusmaksu säilyy vuoden 2025 tasolla arviolta 0,20–0,80 %, mutta lopulliset tiedot vahvistetaan syksyllä 2025. Näiden huomioiminen on olennaista henkilöstömenojen budjetoinnissa.

Kuntatalouden tulevaisuus edellyttää kunnanhallitukselta pitkäjänteistä ja ennakoivaa otetta. Tulevan talousarvion suunnittelussa on tärkeää varmistaa, että lakisääteiset palvelut pystytään hoitamaan tehokkaasti ja laadukkaasti, vaikka tulopohjan kasvu ei riitä kattamaan kustannustason nousua. Talousarvion ja taloussuunnitelman 2026–2028 laadinta perustuu realistiseen arvioon toimintaympäristön muutoksista ja kunnan kantokyvystä.

Ohm. 81	laadintaohje
Esittelijä	Talous- ja hallintojohtaja Soini Heidi
Päätösehdotus	Kunnanhallitus merkitsee talousarvioraamin tiedoksi ja päättää kunnan hallintokunnille annettavista talousarvio-ohjeista.
Päätös	Kunnanhallitus edellyttää talousarvion valmistelussa vähintään nollatulosta. Laadintaohje merkittiin tiedoksi.